

Učiteljski pravnik.

—§ Ali so občine dolžne dajati kurivo vsemu učiteljstvu?

O tem vprašanju, ki živo interesira vse naše podeželske občine in učiteljstvo, je razsodilo upravno sodišče za Slovenijo v Celju na tožbo občine Šmartno ob Paki dne 17. junija t. l. v prilog učiteljstvu, da so namreč občine na deželi dolžne dajati kurivo ne le upravitelju in šolskemu slugi, ako stanujeta v šolskem posloppju, marveč vsemu učiteljstvu. Z ozirom na načelno važnost te razsodbe priobčujemo v nastopnem doslovno razloge, s katerimi je upravno sodišče svojo razsodbo utemeljilo:

Razlogi razsodbe:

Zupan občine Šmartno ob Paki kot predsednik krajevnega šolskega odbora je obvestil upraviteljo šole v Šmartnem ob Paki, da se bo dajanje kuriva, odnosno izplačevanje prispevkov za kurivo učiteljstva ukinilo, že izplačani prispevki pa da se bodo odtegnili pri izplačilu stanarine, ker krajevni šolski odbor ni pravilno tolmačil § 84. zakona o narodnih šolah.

Sreski načelnik v Gornjem gradu je z odlokom z dne 7. januarja 1931., P. br. 916/1 ta ukrep razveljavil, ker so v smislu odloka ministrstva prosvete O. N. br. 74.504 od 20. oktobra 1930. šolske občine dolžne dajati kurivo učiteljstvu od 1. februarja 1930. dalje, ker so bili krajevni šolski odbori z okrožnico kr. banske uprave IV. S. No. 1038/2 od 19. septembra 1930 izrecno opozorjeni na to, da stavijo v svoje proračune v to svrhu primerne zneske.

Proti temu odloku se je županstvo Šmartno ob Paki pritožilo na kr. bansko upravo, ki pa z odločbo z dne 31. januarja 1931. IV. No. 1240/1 pritožbi ni ugodila ter odredila, da se dodeli učiteljstvu na šoli v Šmartnem ob Paki kurivo po odloku ministrstva prosvete z dne 20. oktobra 1930. O. N. br. 74.504, to je za čas od 1. aprila 1930. dalje.

Zoper to odločbo, ki je bila odpravljena dne 12. februarja 1931., je županstvo občine Šmartno ob Paki dne 14. marca 1931., torej v odprtem roku vložilo tožbo na upravno sodišče. V tožbi navaja, da odločba kr. banske uprave ni v zakonu osnovana, kajti

1. § 23. zak. o narodnih šolah, ki takšativno naštevajo vse dolžnosti šolske občine, določa glede dobave kuriva le, da mora šolska občina dajati kurivo za šolo ter za upravitelja in za šolskega slugo, ako stanujeta v šolskem posloppju, ne pa tudi za ostalo učiteljstvo;

2. če bi, kar pa tožiteljica zanika, § 84. navedenega zakona naložil šolski občini dolžnost do dobave kuriva za učiteljstvo, ki ne stanuje v šoli, toženo oblastvo zaradi nedostajanja potrebne zakonite pooblastitve ni bilo upravičeno določiti izmero kuriva, ki bi ga imela šolska občina učiteljstvu dobaviti.

Pri presoji tožnih točk je upravno sodišče nastopno poudarilo:

Po § 22. zakona o narodnih šolah mora upravna občina dati potrebno zemljišče za učiteljska stanovanja, šolska občina pa mora po § 23. tega zakona sezidati in vzdrževati šolska poslopja, v katerih morajo biti tudi stanovanja za učitelje in za slugo ter dajati kurivo za šolo, upravitelja in slugo, če stanujeta v šolskem posloppju. Po § 29. odstavku 1. mora imeti vsaka šola poleg upraviteljevega stanovanja toliko predpisanih stanovanj za učitelje, kolikor je posebnih oddelkov, kakor tudi stanovanje za enega slugo, a po 2. odstavku tega §-a sme v mestih in trgih dajati občina namesto stanovanja stanarino. Po predpisih § 84. zakona o narodnih šolah imajo vsi državni učitelji narodnih šol pravico do stanovanja, odnosno do stanarine po §§ 23. in 29. tega zakona in na kmetih tudi do kuriva (pravico na stan, odnosno stanarino po § 23. in § 29. ovog zakona, kao i na ogrev po selima). Kjer na kmetih (u selima) šola še nima stanovanj za učitelje, mora po § 173. odst. 2. občina plačevati kot stanarino vsakemu učitelju po 150 Din na mesec. Stanarina po §§ 29. in 84. tega zakona gre v smislu § 174. učiteljem od 1. aprila 1930. in so jo morale občinske uprave takoj po razglasitvi zakona o narodnih šolah postaviti v ustrezne občinske proračune.

Ni dvoma, da zakon v toliko, v kolikor ureja vprašanje finančnih obremenitev za narodne šole, tako glede obsega teh bremen kakor tudi glede neposrednega obvezanosti, ni zadostno jasn ter da se poedini predpisi zaradi nepopolnosti ne ujemajo v zadostni meri med seboj. Kar se tiče vprašanja, komu se mora dajati kurivo, se je treba ozirati na predpise § 23., točka 3., in na predpise § 84. zakona o narodnih šolah. Upravitelju in šolskemu slugi, ako stanujeta v šolskem posloppju, pripada brez razločka, gre li za šolo na kmetih (u selima) ali za šolo v mestu in trgu (u varošima i varošicam), kurivo. Glede šol na kmetih (u selima) pa je določeno, da pripada vsem državnim učiteljem brez razločka, gre li za upravitelja šole ali za učitelja in stanuje li upravitelj ali učitelj v šoli ali ne, pravica do kuriva. Ne pripada torej kurivo a) ne upravitelju ne slugi v mestih in trgih, ako ne stanujeta v šolskem posloppju, dalje b) ne učitelju v mestih in trgih in končno c) ne slugi na kmetih, ako ne stanuje v šolskem posloppju. Predpisi § 23. in § 84. si torej ne nasprotujejo, marveč se le spopolnjujejo, dasi bi bilo gotovo želeli, da bi bodisi § 23. (dolžnosti šolske občine), bodisi § 22. (dolžnosti upravne občine) in ne le § 84. uredil vprašanje dajanja kuriva učiteljem na kmetih. Prvi odstavek v § 84. se sicer res sklicuje na §§ 23. in 29., vendar velja to sklicevanje na ta paragrafa le za dajanje stanovanja, odnosno stanarine, ne pa za dajanje kuriva. Iz besednega reda predmetnega predpisa (»Pravo na stan, odnosno stanarino po § 23.

i § 29. ovog zakona, kao i na ogrev po selima«) sledi, da se besede »po § 23. i § 29. ovog zakona« nanašajo le na pravico do stanovanja in do stanarine, ne pa na pravico do kuriva. Ne le § 29., nego tudi § 23., točka 1., predpiše šolskim občinam, da skrbijo za učiteljska stanovanja, zaradi česar ni nujne potrebe, da bi se navzlic drugačnemu besednemu redu tudi predpis § 84. o dajanju kuriva nanašal le na one slučaje, ki jih omenja § 23., točka 3., zakona o narodnih šolah. Dalje je treba upoštevati, da se predpis § 84. o pravici vseh državnih učiteljev narodnih šol na kmetih do kuriva že zavoljo tega ne more nanašati zgolj na slučaje § 23., točke 3., ker ta točka gotovo ni imela v mislih le upravitelja in šolskega slugo na kmetih. Veljata pač v polnem obsegu oba predpisa o kurivu, tako § 84. kakor § 23., točka 3., brez omejitve. Upravno sodišče je vsled tega naziranj, da je § 84. zakona o narodnih šolah samostojno brez zveze s tretjo točko v § 23. uredil vprašanje dajanja kuriva, dasi javnopravna ednica, ki ima dajati kurivo, ni zadostno točno označena in se da šele z logičnim tolmačenjem v duhu zakona z analogno uporabo §§ 23., 25. in 29. in zlasti § 127., točka 17., sklepati, da je šolska občina in posredno upravna občina dolžna skrbeti za omenjeno kurivo.

2. Gotovo predpis o pravici do kuriva ni zadostno točen za neposredno uporabo, ker ne določa količine kuriva, ki je potrebno za dovoljno ogrevanje stanovanja in za kuho onim, ki imajo lastno gospodinjstvo ali si sami kuhajo. Količina v ta namen potrebna kuriva je v različnih delih naše obsežne in razne klimatične pasove obsegajoče države različna. Zakon o narodnih šolah je ministrstvo prosvete tudi pooblastilo, da izda obči pravilnik za uporabljanje tega zakona, ki je takoj po razglasitvi v »Službenih Novinah« stopil v veljavo. Tak zakoniti predpis, ki namenoma ne uredi do vseh podrobnosti kakšen pravni odnos in prepušča določitev podrobnosti upravnih oblasti, je pač predpis o količini kuriva. V kolikor minister prosvete ni zgoraj navedenim občim pravilnikom spopolnil ta predpis, je smela pač kr. banska uprava izdati podrejenim šolskim oblastvom službena navodila, kakšno količino kuriva je treba odmeriti državnim učiteljem na kmetih. Tako navodilo po svojem bistvu ni ničesar drugega kakor opozorilo, pod kakšnimi pogoji bodo sreski načelniki ali banovinski šolski odbor (kr. banska uprava) po § 25. zakona o narodnih šolah odobrili proračun šolske občine in reševali pritožbe glede proračuna, v kolikor se proračun nanaša na dajanje kuriva. S takimi opozorili in navodili se pa ne morejo kršiti pravice upravnih občin. Šele potem bi upravna občina mogla v rednem in stančnem teku uveljavljati svoje pomisleke zoper to ureditev količine kuriva za učiteljstvo, če bi kraljevska banska uprava, odnosno sresko načelstvo v konkretnem primeru odredila količino kuriva. V danem primeru pa sresko načelstvo v odloku od 7. januarja 1931. P. br. 916/1 o tem vprašanju sploh ni odločilo, nego je bil predmet tekočega upravnega postopka le vprašanje, ali gre vsem učiteljem osnovne šole v Šmartnem poleg stanarine tudi pravica do kuriva ali ne. Le o tem je tudi odločila kr. banska uprava na pritožbo prizadete občine, ne pa o količini kuriva. Le mimogrede v razlogih svoje odločbe je kr. banska uprava omenila, da je tudi v svojem razpisu na vsa sreska in mestna načelstva in na vse krajevne šolske odbore od 5. januarja 1931. IV. No. 12.624 glede začasne določitve največje uporabne količine kuriva za vse šolske upravitelje in učitelje zastopala stališče, da ni le šolskim upraviteljem, ki stanujejo v šolskem posloppju, dajati kurivo.

Tožiteljica torej ni upravičena, da neposredno osporava določitev količine neobhodno potrebnega kuriva po kr. banski upravi. Neosnovana pa je druga tožna točka tudi v toliko, v kolikor trdi, da se § 84. glede dajanja kuriva začasno še ne da izvrševati, ker se količina kuriva še ni na zakonit način določila. Iz gorenjih izjavanj je razvidno, da je mogoče § 84. izvrševati tudi brez izvršilne uredbe ministrstva prosvete.

Iz navedenih razlogov je upravno sodišče moralo tožbo zavrniti zaradi neosnovanosti.

Olje zoper prah

za šole, vodenosti do dobavljam kilogram po 5 Din. Embalažo posodim brezplačno. Weber, Ljubljana, Prečna ulica.

—§ Vprašanje. Ali morajo staroupokojenci vložiti posebno izjavo, da bodo vplačevali v pokojninski sklad in kdaj? — Odgovor: V pokojninski sklad so dolžni vplačevati le upokojenci (§§ 135. in 272. uradniškega zakona), ki jim je bila odmerjena pokojnina po uradniškem zakonu z dne 31. julija 1923. Vsi ostali upokojenci pa lahko vplačujejo. Za vplačevanje v pokojninski sklad bi prišli v poštev samo oni staroupokojenci, ki so šli predčasno v pokoj in bi v vplačevanju zvišali % za odmero rodbinske pokojnine. Glede načina takega vplačevanja izidejo gotovo v kratkem od merodajnih oblasti potrebna navodila, zato počakajte dotlej.

Na delo za naš dom!

Vsa naročila potom U. G. P.

Stanovska organizacija JUJ

Iz društev:

Poročila:

+ LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 18. junija t. l. od 8. do 12. ure na II. mestni deški osnovni šoli v navzočnosti 96 članov s sledečim dnevnim redom: 1. Predavanje o dunajskem šolstvu. 2. Sodobna mladinska telovadna vzgoja. 3. Situacijsko poročilo. 4. Volitev delegatov. 5. Predlogi in nasveti. 6. Slučajnosti.

Tov. Mihelič je podal v glavnih obrisih precej jasno sliko sedanjega dunajskega šolstva s posebnim ozirom na obrtno-nadaljevalno šolstvo. Precej obširno poročilo je razdelil v sledeča poglavja: 1. Izvedba šolske reforme. 2. Dunajsko osnovno in obrtno-nadaljevalno šolstvo. 3. Mladinsko in socialno skrbstvo. 4. Stanovnanjska politika, kolikor je v zvezi s šolsko reformo. — Predavanje je bilo sprejeto z odobravanjem in željo, da se natisne.

Po predavanju je pozdravil predsednik tov. Lavrenčič iz Maribora, ki je podal prav zanimivo poročilo o sodobni mladinski telovadni vzgoji v teoretičnem in praktičnem pogledu v splošno zadovoljstvo vseh navzočih. Praktičnemu nastopu z učenci III. razreda tukajšnje osnovne šole je sledil razgovor, med katerim je dodal predavatelj še nekatera pojasnila. Predavatelj je žel za svoj trud splošno odobravanje.

Predsednik je nato podal poročilo o seji širjega sosveta v Mariboru, prečital in pojasnil vse dole dopise poverjeništa ter predvsem omenil prilagoditev našega društva predpisom čl. 76. in 345. čim zakona s pripombo, da se bo vršil meseca septembra občni zbor, kjer bomo sklepali o reorganizaciji društva v smislu čl. 46. in 30./2. pravil JUJ.

Sledile so volitve delegatov. Soglasno so bili izvoljeni: Mihelič Josip in Likozar Jožica delegata, Lavrič Pavel in Ribičič Roza pa mestnika za banovinsko in državno skupščino.

Po volitvah se je razvil živahen razgovor o vseh važnejših in perečih stanovskih zadevah. Sprejet je bil tudi predlog tov. Engelmanove, ki se glasi:

»Ministrstvo prosvete blagovoli izdati srednjim šolam odlok, da se sme sprejeti iz IV. in V. razreda osnovnih šol v I. razred srednjih šol tudi vse one učence in učenke, ki imajo v petju črto ali opombo slab posluh, ker je tem učencem po dosedanjih predpisih onemogočeno študirati na srednjih šolah. Četudi imajo sicer same odlične in prav dobre reče. Takšnim učencem se godi velika krivica tudi zato, ker je petje le v I. in II. razredu srednjih šol obvezen predmet.«

Mlekuž Vek., preds. Mihelič Josip, tajnik.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA SVE-TOLENARTSKI OKRAJ je zborovalo dne 6. junija 1931. v prostorih g. Šikerja na Močni pri Sv. Marjeti ob Pesnici — Navzočih je bilo od 54 članov 25, t. j. 47%.

Po prečitavanju došlih dopisov je poročal predsednik o seji širjega sosveta v Mariboru.

Nato je predsednik obširno poročal o reorganizaciji UJU v »Jugoslovensko učiteljsko združenje« ter tolmačil nova pravila, ki jih je sprejela glavna skupščina dne 22. avgusta 1930. in jih je odobril g. minister prosvete. Ta pravila so popolnoma v skladu s členi 76. in 345. uradniškega zakona od 31. marca 1931. ter se mora tudi naše društvo reorganizirati v smislu teh pravil. Društvo se bo imenovalo »Jugoslovensko učiteljsko združenje« — sresko učiteljsko društvo mariborskega sreza levi breg za sodni okraj Sv. Lenart v Mariboru. Društvo vztraja na tem, da se na letošnji glavni skupščini spremeni 3. odstavek čl. 2. pravil v toliko, da ostane glede onih sreskih učiteljskih društev, ki niso na sedežih šolskih nadzornikov, pri starem.

Predsedniku naroče, naj zastopa to mnene društva na letošnji banovinski in glavni skupščini.

V smislu čl. 28. novih pravil bo zastopal društvo na letošnji banovinski skupščini v Ljubljani, ki se vrši 2. 3. in 4. julija, ter na glavni skupščini v Beogradu, 24. i 25. avgusta, tov. predsednik, oziroma če bi bil on za držan tov. podpredsednik, ker pošljejo društva, ki imajo do 99 članov, samo predsednika, oziroma njegovega namestnika na banovinsko in glavno skupščino.

Učiteljskemu domu v Mariboru se pokloni znesek 150 Din namesto venca pokojnemu tov. Mavriču.

Po tem zborovanju se je vršilo skupno zborovanje z učiteljskim društvom za mariborsko okolico.

Fr. Golež, preds. Josip Golob, tajnik.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA ME-ZISKO DOLINO je zborovalo dne 6. junija v šoli na Lokovici. Poleg običajnih točk dnevnega reda je bila še kot posebna točka: Predlogi za pokrajinsko skupščino.

Navzočih je bilo od 55 članov 19, t. j. 34%.

Na zborovanje je prišel tudi tov. glavni tajnik Kobal, ki je podal situacijsko poročilo ter dajal razna pojasnila in nasvete glede organizacijskega dela in uradniškega zakona pravnih in osebnih zadev pos. članov. Razvila se je živahna debata, v katero so posegli tov. Kopriva, Gallob, Višec, Gačnik. O običnem zboru Pedagoške centrale v Mariboru je predaval tov. Višec in je priporočal pristop. Sklenemo, da pristopimo z novim šolskim letom vsi. V zvezi s tem poročilom se razvije debata o »Popotniku« in smo mnenja, da bi bilo za revijo kot je »Popotnik« mnogo boljše, da jo izdaja Pedagoška centrala, kot pa organizacija.

Predavanje, oziroma poročilo tov. Višca je bilo uместno, da se bolj spoznamo s to

pedagoško institucijo. Za pokrajinsko skupščino stavlja tov. Kopriva sledeči predlog: »Naš rod« in »Mladinska Matica« naj bi se naročali tudi posamič, ker revni rudarski in kmečki otroci ne zmorejo naročnine za obe mladinski ediciji.

Tov. Doberšek-Pišec predlagata: »Popotnika« naj se izloči iz organizacije ter izloči Pedagoški centrali.

Organizacija naj se peča le z materijalnimi položajem učiteljstva s samoizobrazbo in naj ustanavlja javne knjižnice. Skrbi naj, da bo učitelj bolj učitelj kot pa izvenšolski delavec. Končno podaja tov. Kopriva nekaj lepih misli o »Novi šoli in redovanju«.

Predlogi sprejeti na zborovanju 6. junija 1931.

1. Ker so bili po mnogih šolah, posebno v obmejnih industrijskih in kmetijskih krajih otroci prikrajšani s tem, ker je uveljavila lamska pokraj skupščina sklep, da se združita »Naš rod« in Mladinska Matica, s čimer je bila izključena ločena naročitev in bila s tem mnogim onemogočena naročitev, se predlaga, naj se ta sklep razveljavi in omogoči tudi ločena naročitev publikacij.

2. Organizacija naj se peča v glavnem z materijalnim in pravnim položajem učiteljstva, s samoizobrazbo in naj gleda tudi na naše šolstvo v inozemstvu.

Skrbi naj, da bo učitelj bolj učitelj kot pa izvenšolski delavec.

Gallob, t. č. preds. Iv. Lebič, t. č. tajnik.

+ SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO

LJUBLJANA OKOLICA vzhodni del je zborovalo dne 17. junija 1931. ob 9. uri v osnovni šoli v Mostah. — Navzočih 80 članov od 111, t. j. 72%.

Dnevni red: 1. Poročilo o seji širjega sosveta po predsedniku tov. Kosinu. 2. Volitev delegatov. 3. Predlogi za banovinsko in državno skupščino. 4. Predavanje tov. Vode-tove: O sodobni ženi.

Ad I. Tov. predsednik poroča podrobno o seji širjega sosveta v Mariboru, kar vzame učiteljstvo na znanje.

Le pri točki — o statistiki izvenšolskega delovanja učiteljstva — vztraja članstvo pri že podanih izjavah.

Z ozirom na zadnjo okrožnico glede udejstvovanja pri Sokolu, je govoril znani veslač na tem polju tov. Fr. Trost. Idealnim mislim in besedam se pridružuje tudi članstvo, zato se tov. predsednik govorniku iskreno zahvali za pojasnila.

Ad II. Na banovinski skupščini bosta zastopala društvo kot delegata tov. predsednik Kosin in tov. Flajs, na državni skupščini pa tov. Lulik in Jarčeva, namestnica je tov. Tomšičeva.

Ad III. Predlogi za banovinsko skupščino so:

1. Program organizacije naj se omeji na naloge, ki so bistveno stanovske in naj se v skladu s to omejitvijo zniža članarina. Od-klanjamo vsake nove obremenitve in želimo, da se reducira proračun, v kolikor je to brez škode za stvarno delo možno. Vsem delegatom se obvezno naroča, da to stališče odločno zastopajo. Podrobnosti prepuščamo delegatom za ukrepanje.

2. Organizacija posreduje, da se enako delo nagradi enako in se draginske doklade priznajo v polni meri ne glede na službeni kraj ali skupno gospodinjstvo.

Ad IV. Predavanje tov. Vode-tove »O sodobni ženi«. Izvajala je sledeče: Sodobne žene, njene duševnosti in njene borbe za enakopravnost ni mogoče razumeti, če ne poznamo žene preteklih generacij v njenem bistvu ter njenega stališča napram možu in družbi. To stališče je krivo, da je še danes žena bolj pasivna kot bi smela biti pri današnjih razmerah, ki so jo postavile v središče pridobitnega dela, čisto tudi v areno političnega življenja.

Ženino mesto je ob strani moža-tovariša, bodisi v pravicah, a tudi v delu, bodisi v službi ali v javnem udejstvovanju. To geslo mora veljati zlasti za učiteljico, kajti njeno delo med narodom je vsaj tako ali pa še bolj važno kot ono njenega možkega tovariša, saj učiteljica vzgaja žene, voditeljice bodočega rodu.

Za organiziranje takega dela ni treba učiteljici posebnega strokovnega znanja, dovolj je, da ima jasn pogled za potrebe svojega kraja.

Zborovalci so pozorno sledili predavanju in niso štedili s pritrjevalnim aplavzom.

Kot dodatek k referatu želi članstvo za jesensko zborovanje slišati temo: Kako pripravi učiteljstvo za delo med ljudstvom; kot predavatelja se naprosita tov. Erjavec in tov. Jurančič.

M. Kosin, preds. A. Celnar, tajnica.

+ LITIJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO

je imelo svoje peto letošnje zborovanje dne 6. junija t. l. v Šmartnem pri Litiji.

Navzočih 112 članov, t. j. 95% in ostaio neorganizirano učiteljstvo, vsega 132.

Učiteljstvo se je zbralo v okusno okrašeni dvorani Sokolskega doma, ker je bil drugi del zborovanja manifestacija 10letnice nadzorniškega delovanja tov. Iv. Bezuljaka.

Tov. predsednik je točno ob 9. uri otvoril zborovanje, na katerem so se obravnavali došli dopisi in ostale tekoče zadeve. Nato je povzel besedo tovariš Pahor kot referent za prosvetni odsek ter razvil svoj načrt, ki naj bi se začel izvajati s prihodnjim šolskim letom.

Za podlago celotnemu izobraževalnemu delu si zamišlja referent organizacijo predavateljev-tovarišev in potovalne knjižnice, katerih centrala naj bi bila okrajna učiteljska knjižnica. O poročilu tov. Pahorja se je razvila živahna in dolga debata o pravici uporabe okrajne učiteljske knjižnice. Ker se okrajna učiteljska knjižnica preurejuje in dela nov seznam, predlaga tov. J. Zupančič